Autorii urmăresc înrîurirea elementelor din vechea arhitectură asupra construcţiilor din a doua jumătate a sec. al XV-lea şi din sec. al XVI-lea. În a doua jumătate a sec. al XV-lea, arată autorii, „unii meşteri locali s-au inspirat şi au adoptat cîteva din elementele arhitectonice ale bisericii Sf. Nicolae din Rădăuţi. Astfel, boltirile bisericii din Dolheşti (anterioară anului 1480) cele ale bisericii din Bălineşti — ctitoria logofătului Ion Tăutul (1499) — ca şi cele ale bisericii din Volovăţ (1502), în semicilindri întretăiaţi pe arce dublouri, reamintesc pe cele de la Rădăuţi" (p. 11). De asemenea, după planul bisericii Sf. Treime din Siret, cel mai vechi monument de plan triconc al arhitecturii religioase din Moldova, s-au construit „cele mai de seamă monumente ale arhitecturii moldoveneşti din secolele următoare" (p. 19). Vorbind despre decoraţia exterioară a acestei biserici, autorii arată că, „decorul firidelor, deşi simplu, impresionează plăcut prin alternanţa dintre părţile reliefate şi cele adîncite ale zidului. Îmbogăţit mereu cu noi elemente ornamentale de către meşterii moldoveni din secolele următoare, acest sistem decorativ simplu, va constitui una din trăsăturile caracteristice ale stilului moldovenesc în arhitectură" (p. 20). De asemenea, „ceramica de faţadă, întîlnită la biserica Sf. Treime din Siret, se va dezvolta puternic, în forme variate şi originale, în epoca următoare şi, în special, în vremea lui Ştefan cel Mare, cînd, împreună cu cărămida smălţuită, vor constitui elementele de bază ale unui sistem de decoraţie perfect şi armonios" (p. 22).

Cu atenţia cuvenită este tratată pictura, atît cît s-a păstrat, arătîndu-se legătura dintre aceste motive picturale şi cele ale bisericilor din perioada următoare. Astfel, biserica din Lujeni păstrează cea mai veche frescă din Moldova. În pronaosul acestei biserici s-ar găsi „prima ilustrare a psalmilor cunoscută în Moldova" (p. 26).

Odoarele bisericilor, ca şi pietrele de mormînt, acolo unde acestea se găsesc, au stat, de asemenea, în atenţia autorilor.

Deşi, în ansamblu, lucrarea se bazează pe cercetările anterioare, nu este vorba doar de o însuşire a rezultatelor la care s-a ajuns pînă la această dată. Sînt discutate cu competenţă şi întregite unele afirmaţii pe bază de argumente noi. Se emit, totodată, o serie de ipoteze peste care cercetările viitoare nu vor putea trece. Însoţită de 72 de ilustraţii, frumos executate, cartea cercetătorilor N. Grigoraş şi I. Caproşu constituie o contribuţie la cunoaşterea vechii arhitecturi moldoveneşti, o contribuţie pe linia deslușirii evoluţiilor şi orientărilor din arta bisericească moldovenească.

I. Toderaşcu

N. STOICESCU: *Bibliografie privind monumentele feudale din Moldova*, în „Mitropolia Olteniei", 3—4/1967, 9—10, 11—12/1967 *).

Este îndeobşte cunoscut că în orice domeniu de activitate, munca de cercetare poate fi cu mult uşurată de existenţa unei bibliografii care să scutească cercetătorul de căutări îndelungate şi timp irosit. Necesitatea unor asemenea instrumente de lucru a fost, dintotdeauna, simţită şi subliniată. În domeniul ştiinţelor istorice cîteva eforturi în acest sens au fost făcute în ultimul timp. Unele reviste („Studii şi articole de istorie", „Revue Roumaine d'histoire", „Studii") au publicat — şi, credem, vor publica în continuare — bibliografii selective şi ocazionale.

*) Publicarea bibliografiei privitoare la monumentele feudale din Moldova a început cu oraşul şi monumentele Iaşului în „Mitropolia Olteniei", nr. 5—6/1966, p. 549—607 şi continuă.

Ceea ce s-a făcut în această direcţie pînă în prezent este încă departe de a satisface necesităţile de informare.

Pentru cercetătorul din domeniul istoriei medievale, bibliografia privind monumentele feudale din ţara noastră, întocmită cu competenţă de N. Stoicescu, este un instrument de lucru indispensabil [1]. Pentru întocmirea acestei bibliografii, autorul a întreprins o intensă muncă de cercetare. A consultat un imens material bibliografic, de la lucrări fundamentale, volume de documente, izvoare narative etc., pînă la cele mai mici lucrări apărute în diferite publicaţii. Nu lipsesc nici informaţiile de arhivă, care completează de multe ori informaţiile cunoscute sau vin să elucideze anumite erori care s-au strecurat în lucrările consultate. Sînt înregistrate în această bibliografie titlurile unde pot fi găsite informaţii privitoare la oraşele, curţile domneşti, bisericile, mănăstirile, schiturile, hanurile, şcolile, băile etc. care au rezistat veacurilor sau a acelor dispărute. Autorul precizează în dreptul fiecărui monument, vechimea, starea în care se păstrează, modificările la care a fost supus de-a lungul timpului. De asemenea, identifică sau localizează unele dintre edificiile dispărute.

În cazul lucrărilor mai importante, se precizează, de cele mai multe ori, natura informaţiei pe care o oferă.

Ar fi necesar ca această bibliografie, întocmită cu migală, stăruinţă şi competenţă, să-şi găsească adevărata utilitate, să fie la îndemîna oricărui cercetător. Or, publicarea fragmentară, într-o revistă cu circulaţie restrînsă, privează pe cel interesat de foloasele ce i-ar aduce o asemenea lucrare. Ne exprimăm speranţa că, pînă la urmă, această bibliografie va apărea şi într-o formă unitară, aşa cum a conceput-o, de altfel, autorul.

I. Toderaşcu

[1] Bibliografia privind monumentele istorice din Ţara Românească a fost publicată în „Studii şi cercetări de istoria artei", anul IV (1957), nr. 1—2, p. 155—199 şi nr. 3—4, p. 287—296.